

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av "tallhorvan" på Kolberga 2:3 placerad vid Fallebo gård, Oskarshamns kommun

Linderson, Hans

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2014). *Dendrokronologisk analys av "tallhorvan" på Kolberga 2:3 placerad vid Fallebo gård, Oskarshamns kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2014:16). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

30 januari 2014

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2014:16
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV "TALLHORVAN" PÅ KOLBERGA 2:3
PLACERAD VID FALLEBO GÅRD, OSKARSHAMNS KOMMUN

Uppdragsgivare: Hemgårdsföreningen Oskarshamn-Döderhult, c/o Rotviker, Rotviksgård, 572 92 Oskarshamn

Område: Oskarshamn **Prov nr:** 61845-861 **Antal borrh+sågprov:** 15+2 varav 13 debiteras

Dendrokronologiskt objekt: P1-5 N vägg ursprunglig, P6-10 Ö vägg ursprunglig, P11-13 N vägg nybygge, P14-17 vind, P<14 är samtliga tagna i trapphuset.

Resultat:

Dendro-Id	Prov nr, beskr Stockvarv där 1=nederst synliga	Trädslag	Antal år; (antal radier annan än 1)	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår Vinterhalvår
61845	1, 6	Tall	100	Sp 45, W	1769	V 1769/70
61846	2, 5	Tall	69	Sp 54, W	1770	V 1770/71
61847	3, 4	Tall	75	Sp 41, ej W	1746	1761 ± 15
61848	4, 3	Tall	54	Sp > 54, W	1770	V 1770/71
61849	5, 2	Tall	69	Sp 41, ej W	Ej datering	-
61850	6, 6	Tall	59	Sp 50, W	1770	V 1770/71
61851	7, 5	Tall	96	Sp 46, W	1770	V 1770/71
61852	8, 4	Tall	101	Sp 71, W	1770	V 1770/71
61853	9, 3	Tall	88	Sp 52, W	1770	V 1770/71
61854	10, 2	Tall	55	Sp 55, ej W	1768	1778 ± 10
61855	11, 2	Tall	85	Sp 57, ej W	1756	1766 ± 10
61856	12, 3	Tall	117;2	Sp 72, W	1889	V 1889/90
61857	13, 4/ takbjälke 1:a fr N	Tall	80	Sp 53, W	1890	V 1890/91
61858	14, remstycke öst	Tall	28	Sp > 28, W	Ej datering	-
61859	15, takbjälke 2 fr N	Tall	66	Sp 49, W	1769	V 1769/70
61860	16, golvbräda mitten norra delen	Tall	69;3	Sp 64, W	(1892)	(V 1892/93)
61861	17, lös golvbräda	Tall	52;2	Sp 52, ej W	Ej datering	-

Resultat inom parentes är inte helt säkra uppgifter.

Kommentarer till den dendrokronologiska analysen

Huset, Tallhorvan, flyttades på 2000-talet från fastigheten Kolberga 2:3 till hembyggsparken vid Falebo gård varvid huset omorienterades 180 grader så det som tidigare var södra sidan är nu norra sidan. Provbeskrivningen följer den nuvarande placeringen. Det kan förefalla onödigt många prov tagna men något färre prov hade kunnat resultera i att en eller båda byggnadsperioderna missats.

Norra väggen, prov 1-5 (arbetsnamn: "ursprunglig")

Virket har fått två säsongsexakta dateringar för avverkningen, **vinterhalvåret 1769/70 samt 1770/71**. Den första avviker från den stora majoriteten virke som är avverkat säsongen därpå.

Östra väggen, prov 6-10 (arbetsnamn: "ursprunglig")

Virket har fått en entydig säsongsexakt datering för avverkningen, **vinterhalvåret 1770/71**.

Norra väggen, prov 11-13 (arbetsnamn: "nybygge" stockvarven 2-4 ligger över stockvarv 6 på den ursprungliga väggen)

Tre skilda avverkningstider framkommer vid dateringen. De två yngre består av virke som är avverkade **vinterhalvåren 1889/90 och 1890/91**. Eftersom växtsäsongen för tallens stamvirke endast är några månader på sommaren så kan skillnaden mellan två "vinterhalvår" vara just några månader. Om man utgår ifrån att dessa dateringar täcker hela variationen på det "nya" virket så kan nybyggnationen gjorts 1890 med kompletteringar av virke avverkat i augusti eller senare på året 1890 alternativt så är den äldsta stocken lagrad ett år och nybygget uppfört 1891.

Prov 11 utgörs uppenbarligen av ett återanvänt virke och därtill bilad för att passa, vilket lett till att en säsongsexakt datering omöjliggörs.

Vinden, prov 14-17 (även prov 13 kan räknas hit)

Endast takbjälken som ansluter till trapphusets södra sida dateras. Denna är **avverkad vinterhalvåret 1769/70**. Det övriga virket är inte daterat eller inte helt säkert daterat.

Virkets källort och egenåldrar baserat antalet årsringar och dess korrelationer med jämförelsematerial

Virket som är avverkat på 1700-talet är kommet från ett gemensamt område och sannolikt en gemensam ståndort helt lokalt. Trädens egenålder är omkring 100 år. Det yngre virket kan ha olika källorter men är sannolikt från Kalmar län.

Slutsats

Den ursprungliga byggnaden eller byggnadsdelen är uppförd 1770. Det är mindre troligt att så stora virkesmängder lagrades för ett bygge några år senare. **1890 eller 1891 har man gjort en tillbyggnad**.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se Tel: 046-2227891

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 (mobil)